

Rad je za objavljivanje ustupljen **Portal Kvalitet** (www.kvalitet.org.rs) i ne može se kopirati, menjati, niti na drugom mestu objavljivati bez saglasnosti autora.

Kvalitet društva i kvalitet života

Boško Gavović, Stanislava Timotijević

Rezime:

Kvalitet društva i kvalitet života su u bliskom odnosu i utiču jedan na drugog. Postoji veliki broj istraživanja i modela, čije se zajedničke karakteristike mogu izvući. Srbiji bi donošenje nacionalne vizije moglo značiti prekretnicu u podizanju kvaliteta života.

U radu "Kvalitet društva" objavljenom u časopisu "Kvalitet" br. 9-10/2011, otvoreno je pitanje odnosa kvaliteta društva i kvaliteta života. Pojam "kvalitet života" obično opisuje faktore koji imaju uticaj na životne uslove društva ili pojedinca, a uopšteno on podrazumeva stepen blagostanja pojedinca ili grupe ljudi.

Koncept kvaliteta života odnosi se na sveukupnu dobrobit unutar društva, a usmeren je na to da omogući svakom članu društva da ostvari svoje ciljeve (a kao što znamo iz teorije sistema menadžmenta, ukoliko nisu u suprotnosti sa zakonom ili štetni po člana ili okolinu). To znači da se kvalitet života meri preko različitih ekonomskih, ali i neekonomskih pokazatelja. Pristup konceptu kvaliteta života oslanja se ne samo na indikatore materijalnog životnog standarda, već i na različite subjektivne faktore koji utiču na ljudski život.

Analiza kvaliteta života uobičajeno obuhvata sledeća područja:

- Političko i društveno okruženje (politička stabilnost, stopa kriminaliteta, vladavina prava...),
- Ekonomsko okruženje (stabilnost privrede, bankarske usluge...),
- Društveno-kulturno okruženje (cenzura, ograničenja lične slobode...),
- Zdravstvo i sanitarno okruženje (dostupnost lekarskih usluga i lekova, infektivne bolesti, kanalizacija, otpad, zagađenost vazduha...),
- Škole i obrazovanje (standard škola, dostupnost škola...),
- Javne usluge i transport (struja, voda, javni prevoz, gužve u saobraćaju...),
- Slobodno vreme (restorani, pozorišta, bioskopi, sport...),

- Sredstva široke potrošnje (dostupnost hrane i dnevnih predmeta, automobili...),
- Dom (kuće i stanovi, bela tehnika, nameštaj, održavanje...),
- Prirodno okruženje (klima, istorija prirodnih nesreća ...).

Veliki uticaj na promene u metodama merenja prosperiteta i kvaliteta života imao je francuski predsednik Nikola Sarkozy, koji je svojim govorom iz 2009. godine, pozvao na sprovođenje suštinskih reformi u merenju napretka jedne zemlje. On je kritikovao međunarodne institucije što za procenu blagostanja koriste isključivo bruto domaći proizvod (BDP) i pozvao istraživačke centre na primenu obuhvatnijih merila napretka koja sagledavaju koncepte nejednakosti, ekološke održivosti, netržišne proizvodnje i kvaliteta života.

Nema konsenzusa niti standarda po pitanju definicije kvaliteta života, što stvara šarolikost i poteškoće pri merenju. Neki naučnici polaze od toga da se kvalitet vlastitog života meri po vrlo subjektivnim kriterijumima, drugi govore o tome da ocena kvaliteta života pojedinca u velikoj meri zavisi od individualnog temperamenta, dok neki naglašavaju potrebu kombinovanja objektivnih i subjektivnih aspekata kvaliteta života, jer su oni u korelaciji.

U korist činjenici da su kvalitet društva i kvalitet života pojedinca u veoma bliskoj, neraskidivoj vezi, govori i to da je život pojedinca u direktnoj vezi sa sistemom vrednosti zajednice u kojoj živi, sistemom vrednosti porodice u kojoj je odrastao, pravnim uređenjem države, kulturom sredine, ličnim karakteristikama osobe i njegovom projekcijom životnih vrednosti, kao i dubinom njegovog emotivnog života i spoznaje.

Kvalitet društva jedan je od osnovnih pokazatelja ukupnog kvaliteta života. Ljudi pridaju veliku važnost kvalitetu svog lokalnog okruženja, javnih usluga i demokratskih institucija.

Kvalitet globalnog društva – kvalitet života na planeti

Kao što je rečeno u radu „Kvalitet društva“, danas je široko prihvaćeno stanovište da je kvalitet društva samo manjim delom zavisao od novca. O tome da kvalitet života i društveni razvoj nemaju uvek direktne veze sa bogatstvom određenih zemalja, pokazuje i istraživanje koje su na Petoj međunarodnoj konferenciji Internacionalnog društva za ispitivanje kvaliteta života, održanoj u Frankfurtu, predstavili naučnici sa Univerziteta u Pensilvaniji.

Oni su izneli podatke koji jasno ukazuju na to da je kvalitet života u celom svetu u opadanju, pa čak i u nekim od zemalja koje beleže ekonomski progres.

Pensilvanijski naučnici posmatrali su desetogodišnje socio-ekonomske pokazatelje u 163 zemlje sveta, koristeći se pritom podacima nacionalnih vlada, Ujedinjenih nacija i Svetske banke. U istraživanju je tretirano i ukršteno 40 faktora na osnovu kojih je napravljena top-lista, odnosno indeks kvaliteta života u

svetu. Pored ekonomskih pokazatelja, platežne moći, nezaposlenosti i uključenosti u svetske privredne tokove, analizirani su i faktori kao što su: kvalitet zdravstvene zaštite i školstva, stanje ljudskih prava, politička zrelost građana, natalitet, izdaci za vojsku, zaštita životne sredine, položaj žena i sposobnost društva na prihvatanje kulturne različitosti.

Zanimljivo je da se najmoćnija zemlja na svetu – Sjedinjene Američke Države – po kvalitetu života koji omogućava svojim stanovnicima, nalazi tek na 27. mestu. Glavni negativni pokazatelji jesu sve veća nezaposlenost, neodgovarajuća zdravstvena zaštita za većinu stanovništva, kao i urušavanje školskog sistema, posebno u urbanim sredinama. Zbignjev Bžežinski je nedavno istakao da od Pariza do Londona putuje dva sata u udobnom vozu, a da se između Njujorka i Vašingtona trucka četiri sata a pređe manje rastojanje.

Istraživanje je identifikovalo 21 afričku i azijsku državu koje se nalaze nadomak socijalnog kolapsa, pre svega zahvaljujući visokoj koncentraciji stanovništva, slabim političkim institucijama, nizu ekonomskih promašaja, bolesti i kulturnoj izolaciji.

Posebno loše stanje vlada u zemljama srednje, zapadne i istočne Afrike, gde je primetan izrazito negativan trend što je posledica sveopšte korupcije, međuetničkih sukoba, dugotrajnih ratova i odsustva civilnih institucija, ali i rezultat loše politike razvijenih zemalja prema ovom delu sveta.

Sa druge strane, primetan rast kvaliteta života je u južnoj, centralnoj i zapadnoj Aziji, što istraživači povezuju sa stabilizacijom demokratskih institucija novih nezavisnih država u regionu, kao i boljim iskorišćavanjem enormnih prirodnih bogatstava koje imaju Iran, Kuvajt i Saudijska Arabija. Pozitivnom trendu doprinosi i smanjenje vojnih izdataka, što je, opet, omogućilo veće investiranje u školski i zdravstveni sistem. U ovim zemljama je primetno i poboljšanje statusa žene.

U Kini je primetan društveni napredak uprkos “represivnom političkom sistemu” (dvocifrena stopa ekonomskog rasta, smanjenje nataliteta i rađanje građanskih institucija), dok se u Indiji kvalitet života u protekloj deceniji prosto “strmoglavio” usled visokih izdataka za vojsku i bezbednost, uz veliki prodor siromaštva.

Evropa beleži rast kvaliteta života, pre svega zahvaljujući uspešnim tranzicionim procesima u nekim istočnoevropskim zemljama, kao i stabilizaciji prilika na Balkanu. Ipak, pokazatelji kao što su mali ekonomski rast, visoka stopa nezaposlenosti i sve veća prosečna starost stanovništva, primetni u većini evropskih zemalja, mogu da budu prepreka uključivanja u nove svetske ekonomske tokove.

Srbija i Crna Gora nisu bile obuhvaćene ovim istraživanjem.

Dok su firme danas manje-više aktivne po pitanju održavanja sopstvene konkurentnosti kroz povećanje znanja, uređenosti i efikasnosti, državne i javne institucije se na mnogo lagodniji način odnose prema tim pitanjima. U cilju povećanja efikasnosti i uređenosti javnih i državnih institucija, neophodan je veći pritisak javnosti na izvršne organe vlasti. Takve akcije su u interesu građana, jer imaju ishodište u

poboljšanju kvaliteta društva i kvaliteta života. Različite kulture imaju različite načine iskazivanja političke volje. Nezavisno od načina, kao ni od toga da li je reč o monarhiji, republici ili drugačijem ustavnom okviru, odgovornost za kvalitet politike je na građanima te stoga i krajnja odgovornost za kvalitet javnih institucija.

Kvalitet društva u Srbiji – šta je najvažnije građanima Srbije, a šta manje važno

Kompanija Philips sprovela je istraživanje o kvalitetu života u gradovima, u deset zemalja centralne i istočne Evrope, uključujući i Srbiju, u okviru studije povodom obeležavanja 120 godina postojanja, sa ciljem da, istražujući stavove ljudi o kvalitetu života u gradovima, prepozna probleme i ponudi tehnološke inovacije koje omogućavaju njihovo rešavanje. U Srbiji je istraživanje tokom jula 2011. godine uradio CESID, na reprezentativnom uzorku od 1012 građana starijih od 15 godina u Beogradu i Novom Sadu.

Rezultati istraživanja pružaju odgovor na pitanje sta čini grad atraktivnim za stanovanje i rad, šta je neophodno poboljšati u gradovima Srbije radi podizanja kvaliteta života i šta bi trebalo da budu glavni prioriteti gradskih vlasti tokom narednih nekoliko godina.

Sigurnost je faktor koji je istaknut kao najvažniji i koji zahteva najviše poboljšanja. Da bi grad bio atraktivan za život, pre svega mora da pruža osećaj sigurnosti i bezbednosti i da ima dobro organizovane komunalne službe i preduzeća. Na listi ostalih faktora koji utiču na atraktivnost određenog grada su: troškovi života, javni prevoz, putevi i parking, zaštita životne sredine i pristup zdravstvenim uslugama. Nakon ovoga slede škole i obrazovne ustanove, parkovi i prostori za rekreaciju, kao i ustanove za brigu o deci.

Ekonomska nesigurnost, nivo zagađenja i bezbednost su tri glavna područja zabrinutosti. Ispitanici smatraju u najvećem broju da njihovo mesto ima skromne ekonomske potencijale. Uvreženo je mišljenje da su veliki gradovi pogodniji za posao, međutim većina ispitanika smatra da su oni pogodniji za život.

Zaključak

Može se videti da kvalitet života u postindustrijskom dobu, posle decenija ako ne i vekova napredovanja, u mnogim delovima sveta opada. Taj signal, kao i najnovija kriza velikog dela svetske privrede nameću pitanja vrednosti, prioriteta i vizije političkih lidera i čitavih zajednica.

Za nas u Srbiji značajne mogu biti činjenice da kvalitet života samo manjim delom zavisi od novca, da postoji puno društava koja su našla put do podizanja kvaliteta i da je odgovornost za politike na nama samima. Iznalaženje sopstvene realne nacionalne vizije može biti prekretnica u dugotrajnom lutanju i opadanju kvaliteta života.

Literatura

http://www.maf.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=58:kvalitet-ivota-i-njegova-procena&catid=37:misljenja

<http://www.naslovi.net/2011-10-13/biznis-finansije/merenje-prosperiteta-i-kvaliteta-zivota-ono-sve-sto-znas-o-meni/2877022>

<http://www.mercer.com/qualityoflivingpr>

<http://www.qualityoflife-2003.de/>

<http://www.isqols.org>

<http://www.economy.rs/vesti/18381/Gradovi-Srbije-pogodniji-za-zivot--nego-za-rad.html>